

Radboud Universiteit Nijmegen

Aan de Radboud Universiteit Nijmegen bestaat een lange traditie van onderwijs in informatievaardigheden. Midden jaren zeventig van de vorige eeuw zijn de eerste cursussen gestart. Inmiddels vinden in alle faculteiten instructies plaats in het eerste studiejaar. De nadruk ligt daarbij op het zoeken naar wetenschappelijke literatuur, vaak ook op het refereren. De cursussen zijn bijna altijd ingebed in het studieprogramma van de faculteit en zijn meestal onderdeel van facultaire cursussen (bijvoorbeeld leerprojecten, waarin studenten onderzoek leren doen). In het UMC St Radboud is er ook een uitgebreid aanbod na het eerste studiejaar. In de andere faculteiten is daarvan minder of geen sprake.

Vanuit de bibliotheek worden verder incidentele instructies op verzoek verzorgd. In de Centrale Bibliotheek is er een wekelijkse inloopcursus voor gebruik catalogus, website en meest gebruikte zoeksystemen.

In de toekomst wil de bibliotheek het aanbod aan de faculteiten graag uitbreiden naar latere studiefases. In de instructies wil ze meer nadruk gaan leggen op de beoordeling van zoekresultaten op relevantie en kwaliteit.

Harrie Knippenberg

Rijksuniversiteit Groningen

Bij de Bibliotheek der Rijksuniversiteit Groningen wordt informatievaardighedenonderwijs verzorgd voor studenten en medewerkers door alle faculteitsbibliotheken, de bibliotheek van het UMCG en de centrale bibliotheek.

De inhoud van het onderwijs wordt afgestemd op de doelgroep; eerstejaars studenten krijgen vaak een algemene instructie over het gebruik van de fysieke bibliotheek en de basis van bijbehorende online mogelijkheden, voor medewerkers en ouderejaars studenten wordt het onderwijs specifiek en de moeilijkheidsgraad hoger.

Het informatievaardighedenonderwijs bevat ook elementen die onder de academische vaardigheden vallen zoals het voorkomen van plagiaat, de kenmerken van wetenschappelijke publicaties en op de juiste manier citeren. De elektronische leeromgeving Blackboard wordt gebruikt om bijvoorbeeld toetsen aan te bieden die het kennisniveau van studenten testen en het leren door zelf doen bevorderen.

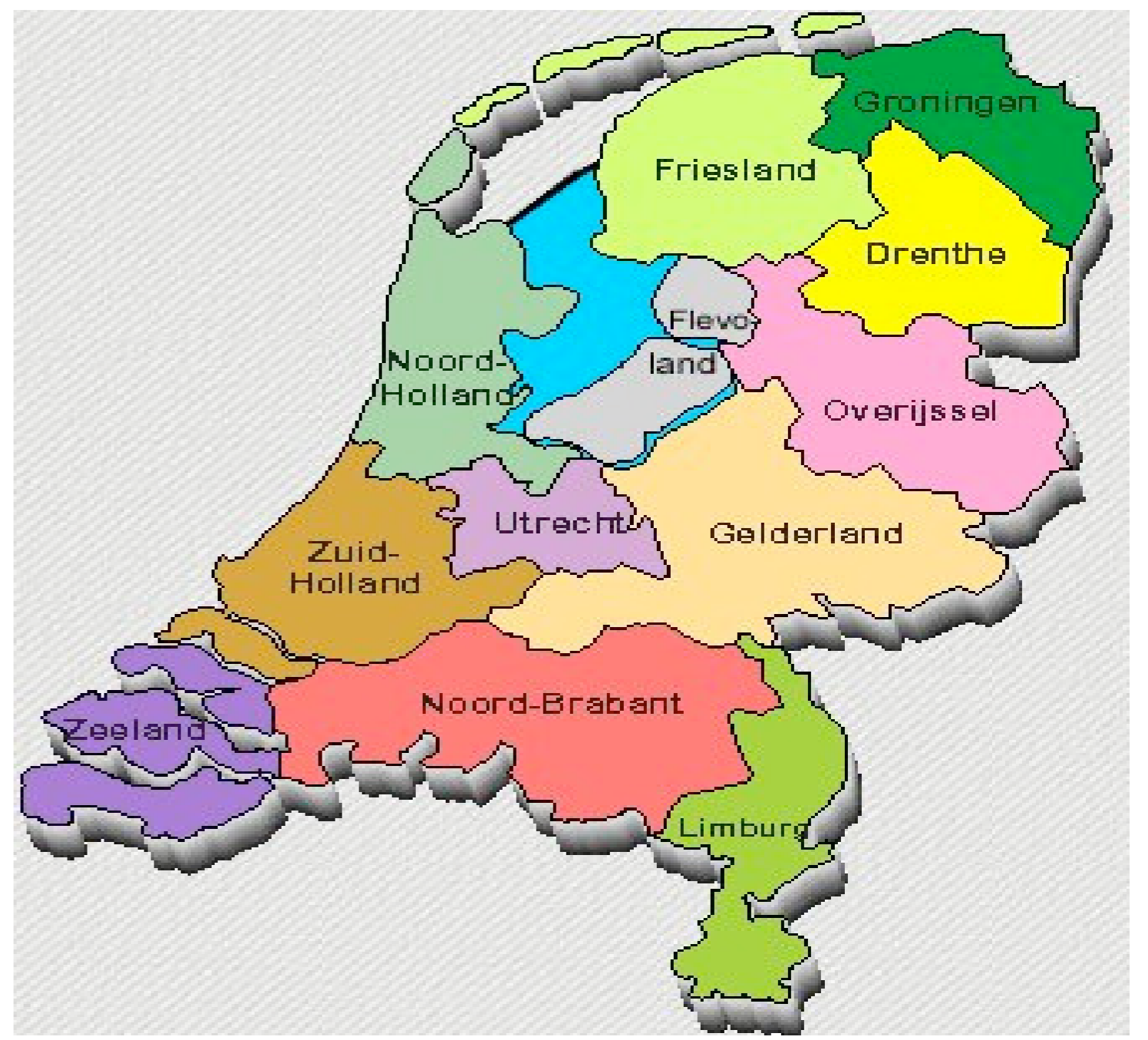
De Bibliotheek der Rijksuniversiteit Groningen ondergaat op dit moment een reorganisatie. Er is een centrale algemene instructiefunctie in het leven geroepen die ook een rol gaat spelen in het verbinden van alle soorten informatievaardighedenonderwijs bij de universiteit. De ambitie is om kwalitatief goed informatievaardighedenonderwijs neer te zetten door in te spelen op specifieke behoeften met de kracht van gedeelde expertise.

Joost Driesens

Technische Universiteit Eindhoven

De dienst IEC / Bibliotheek van de Technische Universiteit Eindhoven verzorgt voor studenten van de diverse studierichtingen in verschillende fases van hun studie cursussen en instructies op het gebied van informatievaardigheden. In algemene termen geformuleerd staat in de cursussen centraal: het kunnen vinden van wetenschappelijke informatie over een willekeurig (technisch) onderwerp en het kunnen rapporteren over gevonden wetenschappelijke informatie volgens academische conventies. Diverse cursussen zijn opgenomen in het reguliere studieprogramma van de student. Afhankelijk van de doelgroep en van de wensen van de vakdocent wordt een selectie van deelonderwerpen behandeld. Studenten die geen cursus volgen in het kader van het reguliere studieprogramma kunnen gebruik maken van een online instructie en dictaat op de website van de bibliotheek.

Leon Osinski

Universiteit Twente

Binnen alle Bachelor-opleidingen van de Universiteit Twente wordt onderwijs in informatievaardigheden aangeboden. Altijd in de vorm van 1 of meer (werk)colleges binnen een vak of project waarbij informatiezoeken nodig is.

Bij sommige opleidingen is een leerlijn informatievaardigheden geformuleerd, die als basis wordt gebruikt voor de onderwijsactiviteiten. Hulpmiddelen die bij het onderwijs worden ingezet zijn het cursusprogramma MEEWIZ en een verzameling meerkeuzevragen in de vorm van een digitale toets. Enerzijds om studenten vóór of tijdens een college te laten ervaren dat er 'meer is dan Google': van onbewust onbekwaam naar bewust onbekwaam. Anderzijds om studenten te toetsen na afloop van de instructie.

Ook voor medewerkers worden regelmatig cursussen op het gebied van informatievaardigheden aangeboden.

Bert Boxem

Universiteit Leiden

2009:
Dit jaar stond in het teken van de ontwikkeling van de Toolbox Informatievaardigheden en het daarbij behorende assessment. De Toolbox bevat (geordend volgens de ACRL-normen) links naar modules van andere bibliotheken (Nederland en internationaal). Tevens bevat de Toolbox een aantal modules betreffende de Leidse bibliotheeksystemen. De Toolbox is beschikbaar als website én in Blackboard. Het assessment wordt uitsluitend aangeboden via Blackboard.

2010:
- De implementatie van de Toolbox met het assessment in het onderwijs staat hoog op de agenda.
- Er worden nieuwe cursussen ontwikkeld over het selecteren van informatiebronnen, web2.0 voor docenten en medewerkers, en zoeken in vakspecifieke databases.
- Medio 2010 zal gestart worden met het uitbreiden van het cursusportfoli met cursussen die in de diverse faculteitsbibliotheken worden gegeven
- Er wordt gestart met een verkenning van de mogelijkheid om de effecten van onze cursussen te meten

Anneke Dirks

Universiteit Maastricht

UB Introductie contactonderwijs:
Wordt op verzoek van de faculteiten (tegen betaling) verzorgd en is geschikt voor eerstejaars en instromende masters. Voor feitenkenis wordt gebruik gemaakt van Cephalonion en opdrachten. Ook wordt een diagnostische zelftoets aan het begin van de sessie gehanteerd om de motivatie te verhogen.

Oudejaars contactonderwijs:
Specifieke instructies aan de hand van vakspecifieke databases. Zoekstrategieën krijgen veel aandacht. Momenteel wordt onderzocht of er een poll en/of classroommanagement systeem ingezet kan worden om de interactiviteit te verhogen.

Maandelijks inschrijfcursussen:
Studenten en medewerkers kunnen zich inschrijven voor cursussen: Endnote, Pubmed, PsycInfo, Evidence Based Medicine, EleUM (ELO), Web of Science.

Jos Franssen

Universiteit van Tilburg

De Universiteit van Tilburg heeft zich in 2009 gericht op het ontwikkelen van een nieuwe modulaire basisinstructie en het uitzetten van leerlijnen bij de opleidingen van de faculteit Geesteswetenschappen en Liberal Arts.

De basisinstructies zijn bestemd voor 1e jaars bachelor en premaster studenten. Er zijn 4 modules ontwikkeld: wegwijz in voorzieningen, beoordelen van informatie, zelfstandig zoeken in basisbestanden en zoeken naar wetenschappelijke informatie op de juiste plek. Tijdens de instructies, die in groepen van 20 studenten plaatsvinden, krijgen ze een aantal opdrachten waarbij verschillende werkvormen worden gehanteerd.

Bij het uitzetten van leerlijnen wordt in het curriculum van de Bachelor een koppeling gemaakt tussen de inhoud van een vak en informatievaardigheden. Dit betekent dat met docenten van 3 vakken afspraken worden gemaakt om te zorgen dat studenten opdrachten krijgen die het mogelijk maken hun vaardigheden te oefenen en ontwikkelen. Er wordt gebruik gemaakt van een stappenplan voor het oplossen van informatieproblemen en een werkblad. Ter ondersteuning is een digitale module beschikbaar waarin een uitwerking van het stappenplan, theorie rondom informatievaardigheden en een voorbeeldcasus zijn opgenomen

Speerpunten voor 2010 zijn het maken van een Engelstalige versie van de modulaire basisinstructie en het ontwikkelen van aanvullende modules (o.a. bronvermelding en plagiaat). Daarbij wordt gekeken naar mogelijkheden om modules plaatsen tijdonafhankelijk aan te bieden bijv. in de vorm van videocolleges. Tevens wordt ingezet op het ontwikkelen van de leerlijnen bij andere faculteiten.

Julie Tims

Universiteit van Amsterdam

Er is bij de UvA geen centrale aanpak van informatievaardighedenonderwijs. In opleidingen (vooral de bachelors) is meestal wel enige vorm van informatievaardighedenonderwijs ingebouwd. Soms als een aparte module onder de titel academische vaardigheden, studievaardigheden of iets dergelijks, soms is het geïntegreerd in het vakonderwijs. Een totaalbeeld ontbreekt. Ook verschildt de mate waarin dit onderwijs in samenwerking met bibliotheekmedewerkers wordt ontwikkeld en verzorgd.

Bij de faculteit Geesteswetenschappen hebben we meegewerkt aan de website Humoz, die het academische vaardighedenonderwijs ondersteunt.
<http://humoz.hum.uva.nl/>

Er is daarnaast een "open" aanbod aan klassikale cursussen, ontwikkeld en verzorgd door de afdeling Informatiediensten van de UvA-bibliotheek:

spoedcursus Library skills (2 uur)
introductie EndNote (2 uur)
workshop Zoeken op internet (3 uur)

Deze cursussen worden elke maand gegeven voor een divers publiek (studenten, aio's, onderzoekers, allemaal door elkaar).

Tot slot is er de "webcursus", waarin de Nederlandstalige TILT de basis is, aangevuld door UBA-specifieke demo's (catalogus, Digitale Bibliotheek, vakgerichte bibliografieën).
<http://cf.uba.uva.nl/nl/diensten/cursussen/informatiezoeken/>

Alice Doek

Erasmus Universiteit Rotterdam

Informatievaardigheden worden door de EUR als een belangrijke academische vaardigheid beschouwd. Waar mogelijk vindt inbedding in het curriculum plaats. Ter ondersteuning van dit proces heeft de UB een speciale portal [zie woordwolk hierboven] ingericht. Niet alleen staan daar alle trainingen en cursussen die de UB biedt, op diverse niveaus, maar is ook vooral ook aandacht besteed aan de docenten van de faculteiten. Hoe beoordeel je wanneer een student informatievaardig is? Ook is er rondom databanken met statistische data en het werken met referentie managers structurele ondersteuning ingericht, zowel voor individuen als groepen. Vanzelfsprekend is alle informatie zowel in het Nederlands als in het Engels opgenomen.

http://www.eur.nl/ub_informatievaardigheden/nederlands/

Gusta Drenthe

Universiteit Utrecht

Het onderwijs in informatievaardigheden is zoveel mogelijk ingebed in het onderwijsprogramma van de verschillende faculteiten. Ook wordt er naar gestreefd om aan te sluiten bij ICT-ontwikkelingen bij de faculteiten (bv. het plaatsen van onze instructies op WebCT).

De invulling van het informatievaardigheden-onderwijs verschilt per vakgebied. Vaak worden contacten met de faculteit door de vakspecialist/informatiespecialist in de loop van de jaren individueel gelegd en onderhouden

We werken aan professionalisering door uitwisseling van kennis en ervaring. Zo is afgelopen jaar een interactieve informatiemiddag gehouden over nieuwe tools voor een nieuwe generatie, met medewerking van een deskundige van het IVLOS, en zijn dit jaar verschillende interne workshops gepland.

Er wordt geëxperimenteerd met de implementatie van e-learning modules waarmee studenten zelfstandig aan de slag kunnen.

Overkoepelende noden worden UBU-breed-oppgepakt (voorbeelden: gemeenschappelijke Refworks-instructies; het ontwikkelen van tools/tutorials die elke vakspecialist in kan bouwen in eigen programma).

Bianca Kramer

Vrije Universiteit Amsterdam

De UB heeft webcursussen informatievaardigheden ontwikkeld op drie niveau's. Studenten kunnen deze webcursussen gratis en op eigen gelegenheid volgen.

Zie: http://www.uvu.vu.nl/pub/index.cfm?objecttype=page&objectid=72&lang=_nl

In het kader van een project werkt de universiteitsbibliotheek in 2009-2010 samen met het Onderwijscentrum VU en de Amstel Academie aan:

- * een online module informatievaardigheden voor AIO's.
- * een informatiepakket voor docenten waarbij we ze ondersteunen bij het vormgeven van informatievaardigheden in hun vak.
- * een vragen- en opdrachtenpool met online meerkeuzevragen en een selectie van opdrachten die docenten kunnen gebruiken bij informatievaardigheden.
- * landelijke uitwisseling van toetsvragen.
- * een upgrade van de webcursussen met meer interactiviteit en gebruik van multimedia zodat we beter aansluiten bij de beleevingswereld van eerstejaars studenten.
- * doorontwikkeling van een scoringsrubriek i.s.m. de UTwente waarmee docenten het literatuuronderzoek van studenten kunnen beoordelen.
- * gesprekken met tenminste de 60 bacheloropleidingen aan de VU om informatievaardigheden in het curriculum te laten opnemen.

Imke Limpens

TU Delft Library

In 2009 heeft de TU Delft Library het basis niveau (voor eerstejaarsstudenten) van informatievaardighedenonderwijs uitgewerkt. De instructie is gebaseerd op 4 competenties uit de "Information Literacy Competency Standards for Higher Education" van de American Library Association:

- Informatie behoefte vaststellen
- Effectief en efficiënt informatie vinden
- Kritisch beoordelen van Informatie
- Informatie verwerken en opslaan

Voor elke competentie zijn een aantal leerdelen vastgesteld waarvoor dan weer oefeningen gemaakt zijn. De instructie refereert steeds naar TUlib (<http://www.library.tudelft.nl/tulib/index.htm>) als instructie materiaal. De studenten werken zelfstandig in Blackboard. De instructie is onderdeel van een vak waar dan de citaties en referentielijst door de vakdocent beoordeeld wordt.

De instructie is in 2009 bij 4 opleidingen ingezet. In 2010 worden het er 10. In 2010 wordt het gevorderd niveau, voor tweedejaarsstudenten, uitgewerkt.

Nicole Will

Wageningen Universiteit

De modules Informatievaardigheden die de Bibliotheek verzorgt zijn altijd ingebouwd in andere vakken in het curriculum van Wageningen Universiteit.

De modules worden aangeboden via Blackboard en omvatten instructieve teksten, oefeningen en quizzes. Ze worden afgerond met een zoekopdracht en/of examen. Al het materiaal is Engelstalig.

De instructieteksten zijn voor iedereen beschikbaar op:
<http://library.wur.nl/desktop/services/infolit/>

Irene Veerman